

Q. N. 353, 37

X 1880342

Q. F. F. F. Q. S.
**JUS CLARI
GANDI
DISCURSU POLITICO**

PRÆSIDE
DN. M. JOHANNES CLODIO

*Expositurus diseret publicè
A. S. R.*

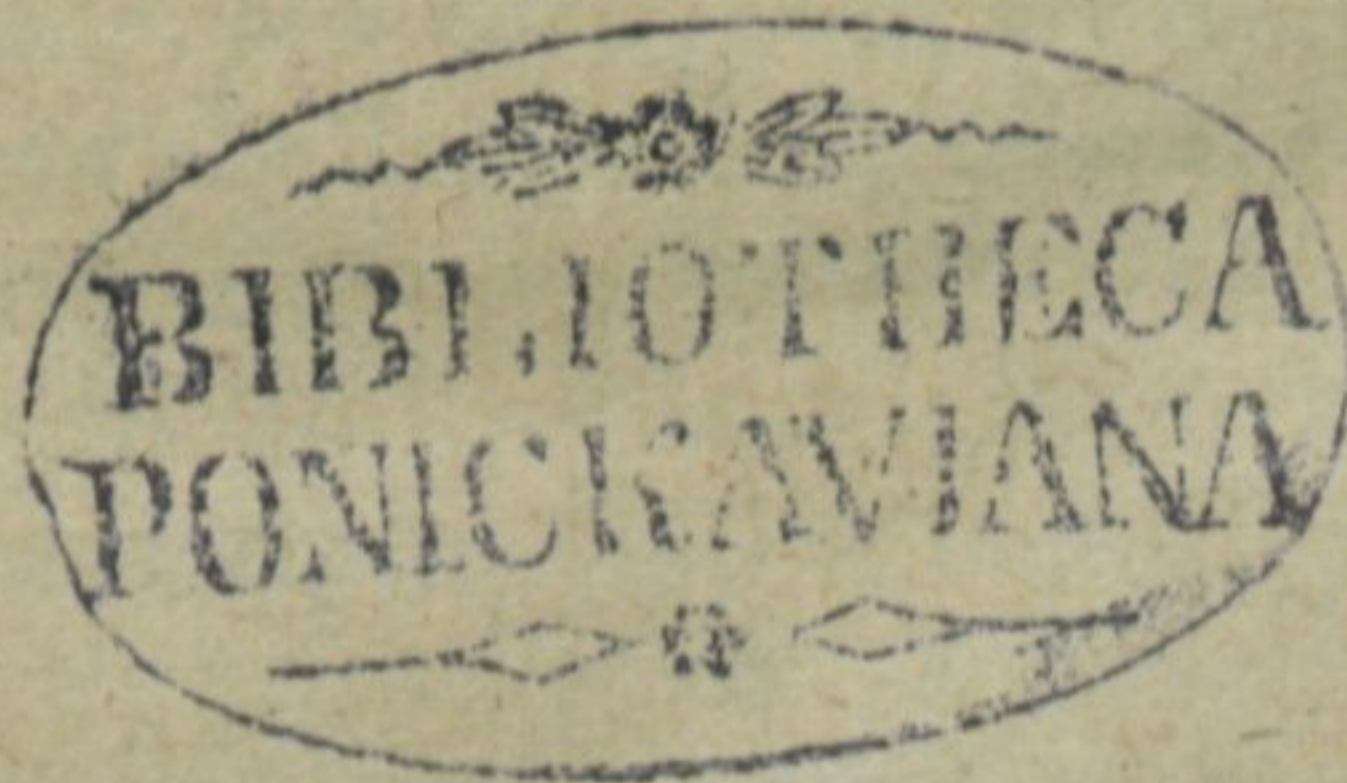
**CAROLUS HENRICUS Candoberger /
Dresdensis.**

In Auditorio Veteri

Ad diem XVII. Aprilis

H. L. Q. C.

**VVITTENBERGÆ,
Excudebat Johannes Hake.
ANNO M DC. LXXII.**

24

JUS CLARI

GANDI

DISCURSU POLITICO

PER

DM. JOHANNEM CLODIO

Explicatio

CAROLUS HENRICUS

Dr. habil.

In Auditorio

et in Aula

M.D.C.

WITTENBERG

per Johannem

ANNO MDCCLXXII

HA (U) ... THESES. I.

Quam sanctum & venerabile Gentibus perpetuò extiterit JUSTITIÆ nomen, de eò pleni sunt omnes libri, plenæ Sapientum voces, plena exemplorum vetustas. Quis enim unquam à Justitia in tantum abhorruit, ut injustissimæ etiam causæ suæ non prætexeret titulum, qui Justitiam, & splendide quidem, mentiretur? Quanquam interim nobis non placeant, qui umbram pro virtute sectentur. Faciem, quam personam, malle debemus. Ut verò in aliis omnibus ferè: Ita vel maximè in armorum negotio justitiam causæ suæ relucere voluerunt cultiores populi. Nec præter causam. Nihil enim tam naturæ adversum est, quam Vis externa, & in hæc tamen belli illati moles quàm maximè consistit. Tegenda igitur, mollienda certè, Vis ista justæ causæ nomine. Justæ, dico, non justificæ, quæ Grotio (α) vocatur, aut *ὡς φάσκει*, Polybio nuncupata Bella, quæ absq; causa suscipiuntur, ferina sunt, & mera dicitur insania. si quis in bella feratur, periculorum propter ipsa avidus. Ipsa *Hobbesii* Politica, alioquin satis inhumana in multis, ut, iudicio quorundam, ultricibus etiam flammis non indigna sit, à bello ad pacem inclinat. Etsi enim status hominis extra Superiorem ipsi (quo jure, nunc non disputo) inducat jus merum omnium in omnia, seu Jus belli, nihilominus tamen, cum status belli sit exitiosus, teneri quemlibet sanâ ratione duce, ut se disponat ad pacem seu statum in una Civitate, quantum in se est, constituta: Sed hæc hæc vice examinare instituti ratio non feret. Illud saltem assero, moratiores quasvis gentes id semper egisse, ut belligerandi causis se niti justissimis non, modò crederent ipsi, sed exteris quoq; omnibus, imò ipsi etiam, si fieri posset, adversæ parti persvaderent. Romanos sisto in præsentia. Hos enim famam Justitiæ in bellorum causis, si non semper obtinuisse, certè affectasse, nemo nisi literarum Romanarum prorsus ignarus, inficias ibit. Certè quidem, inquit Rhodii apud Livium (β), *vos estis Romani, qui ideo felicia bella vestra, quia justa sint, præ vobis fertis, nec tam exitu eorum, quod vincatis, quàm principis, quod non sine causa suscipiatis, gloriamini.* Frequens inde in Romanorum monumentis mentio extat *justi piq; belli, justorum piorumq; armorum.* Utramq; quod ajunt, paginam implet istud belli Epitheton apud vetustos Autores. Apud Livium leges, Quintiû per legatos Arhe-

A 2

nienti-

(α) l. II. de J. B. & P. c. 22. n. 1. (β) lib. XLV. ab V. C. c. 22.

nienſibus & Achivis teſtatum, *juſto pioq; bello ſe perſecuturum* Bœotios (γ). Scipionem item Hannibali demonſtrantem, Mamertinorum ſociorum, periculum & Sagunti excidium *juſta ac pia genti ſuz arma* induiſſe. (δ) Ad eundem modum Livius recenſet alios, adverſus *injuſta arma, pio juſtoq; ſe* rutantes bello. Nec minus *juſta illa & pia* cum exteris bella recitat Florus. (ε) Quin & Curtius. (ζ) Sed & Svetonius hic laudandus eſt, qui ex eo, quod Alexandrina navis Dertosa appulerit armis ornata, ſine Gubernatore, ſine navi aut vectore ullo, nemini dubium fuiſſe aſſerit, *juſtum piumq; & faventi-* bus Diis bellum ſuſcipi. (η) Et, qui fortè primò dicendus erat locò, Cicero, dum bellum neq; *juſtè*, neq; *piè* geſtum memorat (θ). Innumera ejus modi plura imprimis apud Livium (ι) occurrunt de *juſto pioq; bello*, cui à Cicerone (κ) *injuſtum, impium & nefarium* oppoſitum invenies bellum, itemq; *arma injuſta* à Liviò (λ). THES. II.

Quale autem belli genus hoc nomine appellandum cenſuerint Romani, ex Antiquitatum Scriptoribus colligere in proclivi eſt. Nimirum, ut hodièq; juſtæ belli offenſivi cauſæ numeros implet vel juſta vindicta vel rerum injuſtè ablatarum repetitio (ad duo enim hæc capita ſummatim redegit rem ipſum Jus Canonicum (μ). *Juſta*, inqviens, *bella ſolent deſiniri, quæ ulciſcuntur injurias. Sic gens & civitas petenda eſt, quæ vel vindicare neglexerit, quod à ſuis improbè factum eſt, vel reddere, quod per injurias ablatum eſt.*) Ita Romani, qui bella & tardè & nulla licentia ſuſcipiebant, eo quod bellum nullum niſi pium putabant geri oportere, teſte Varrone, etiam ob injurias ſibi illatas ad arma proſiluerunt, nec prius, quàm per certos Oratores, de quibus mox, res ſuas, ſed fruſtra, repetiſſent. Audiamus hic ipſummet Conſulem gentis, Tullium: *Ac belli quidem* (ſunt ejus verba) *æquitas ſanctiſſimè Feciali populi Romani jure præſcripta eſt, ex quo intelligi datur, nullum bellum eſſe juſtum, niſi quod aut rebus repetitis geratur, aut denunciatum apertè ſit & indictum* (ν). Ortum hinc CLARIGATIONIS nomen, id quod Rubrum Diſcurſus noſtri præ ſe fert. Proinde ejus non immerito hic delibanda venit origo, quamvis illa ei nequeat eſſe obſcura, qui *clare* partes ſuas egiſſe hic Fecialem cognovit ex monumentis veterum. Producemus hæc vice Servium (ξ). *Quum Romani* (ait ille) *vellent bellum indicare, Pater P. tratus, hoc eſt, Princeps Fecialium proficiſcebatur ad hoſtium ſi-* nes, &

(γ) XXXIII. 15. (δ) XXX. 31. (ε) lib. II. *Rev. Rom.* (ζ) l. V. de *Reb. Alex.* (η) in *Galba c. X.* (θ) lib. II de *inventione*, (ι) l. III. *IX. I X. & c.* (κ) *Oration. I. in Caſtilinam. it. de Divinat. & lib. X. ad Attic.* (λ) l. VII. ab *V. C.* (μ) c. *Dominus XXXIII. q. 2.* (ν) lib. I. de *Offic.* (ξ) in lib. IX. *Aeneid.* Virgilii.

nes, & praefatus quaedam solennia clara voce dicebat, se bellum indicere propter
 certas causas, aut quia socios laeserant, aut quia nec abropta animalia nec obno-
 xios reddiderant: Et haec CLARIGATIO dicebatur à CLARITATE vocis. Haec
 ille. Qui igitur res suas clarè, id est, publicè & palàm, clarèq; voce agit,
 is citra controversiam clarè-agere, vel clarigare appellandus erit, perinde
 ut remos agens remigare, vel fumum agens seu faciens fumigare analogicè
 dicetur. Non placet alterum illud Etymon, quod è Græcia petit Servius (o).
 Clarigatio, inquiens, dicta est aut à clara voce, quâ utebatur Pater Patrat9,
 aut ἀπὸ τῆς κλήρης à sorte, eo quod per bellorum sortem invaserint agros
 hostium, quomodo ferè apud Græcos κληρονόμοι dicuntur, qui jure sortiū-
 tur bona defuncti. Quid enim opus ab exteris emendicare, quod domi
 sufficienter habeas? Abiectum istuc sapere arguit ingenium.

THES. III.

Sed de hoc facilius forsitan erit transactio. Illud altioris videretur esse
 indaginis, quidnam Clarigationis notio inferat. Et quidem primavà
 impositione ac propriè Repetitionem rerum significasse extra dubium
 est. Perspicuè satis id exposuit Plinius (ω). Hæc (de verbenâ loqui-
 tur) semper & legati cum ad hostes Clarigatumq; mitterentur, usi, id est, res
 raptas clarè repetitum. Quem Turnebus procul dubio sequitur, quando
 res repetere assererat esse clarigare. (ρ) Et hinc tam frequens apud Scriptores
 Romanos rerum repetendarum locutio. Modo enim Palepolim Feciales ad
 res repetendas missi referuntur à Livio; (σ) modo ad unum omnes jungen-
 dum foedus cum Lucanis resq; repetendas à Samnitibus cœsuerūt apud eun-
 dem. (τ) Iterum Legati à Senatu ad res repetendas in Macedoniam, re-
 nunciandumq; amicitia Regis ablegati recensentur. (υ) Similiter Valerius
 Maximus (φ) Legatos à Senatu Tarentum ad res repetendas missos com-
 memorat. Et hîc conveniunt ferè omnes velut in velabrò Olearii. Intri-
 catius videtur id, num Clarigatio quandoq; etiam Repræssalias, quas barba-
 rè vocant moderni Politici & Juri, denotet & in specie quidem ἀνδρολη-
 ψία? Ita Marcellus Donatus colligere vult ex loco Liviano (χ), ut, qui
 per Clarigationem magis personarum prehensionem, quam rerum inferri
 contendit, eò quod Veliterni, qui eis Tiberim (nam trans Tiberim habitare
 quodammodo infame fuisse observavit Turnebus (ψ)) deprehensus fuisset,
 usq; ad mille pondo Clarigatio constituta fuerit; Cui etiam favet Marti-
 nius (ω). Sed quam imbelle & imbecille sit istud argumentum, malo ex-
 pri-

A 3

(o) ad X. Æneid. (ω) l. XXII. N. H. c. 12 (ρ) l. XXI. Adversarior. c. I. (σ) l. IIX. ab
 U. C. (τ) l. X. ab V. C. (υ) l. XLII. ab V. C. (φ) l. II. memorabil. c. II. (χ) IIX. 14. (ψ)
 l. IV. Advers. c. 43. (ω) in Lexic. Philolog. sub voce Clarigo.

primere verbis Magnif. ZIEGLERI, quam nostris. Ita autem Ille: *Non utiq; quia persona aliquando Clarigatio est, rerum ea non erit: Neq; propterea ea in personis potius locum habebit, quam in rebus: Imò saepius de rebus fit disceptatio inter Gentes quam de personis, & hinc in denuntiatione bellica per praemissam Clarigationem saepius res repetebantur quam personæ. Quam in rem citat Grotium (aa). Accedit, quod ad mille pondo usq; Livio dicatur esse Clarigatio. (Quid enim sibi velit lectio Martini (bb) usq; ad mille passuum pondo, fateor, me nō satis capere) Rerū igitur potius erit quā personæ, pecuniæ scil. ejus, quæ λύπη nomine dari debuit. Et praecessit igitur prebentio personæ, secuta est Clarigatio multa ad mille pondo. Ita Vir πολυδικώτατος (γγ); Ubi & Limnaeum castigat, qui (dd) Clarigationem, nescio quam privatam, procedere, & hanc demum cum Repraessaliis, barbarè sic dictis, coincidere, voluit: Cum partim ista Clarigatio Veliternorum, cis Tiberim deprehensorum, autoritate & lege publicâ permissa fuerit, partim & privata illa (quæ nominat) à Repraessaliis aliena sit, eò quod hæc publica omninò autoritate decernantur & publico nomine exercentur. Deniq; laudatus D. D. Zieglerus affinitatem utriusq; eruit his verbis: *Dicendum igitur, Clarigationem non per omnia convenire cum Repraessaliis, sed in eò maximè, quod uti in Clarigatione bellica, quam publicam dixit Limnaeus, res ablata prius repetuntur, quam bellum indicatur: Ita & res prius repeti debeant, quam Repraessalia decernantur.* Haftenus ille. A quo fonte etiam haurire licebit differentiam Pignorationis à Repraessaliis vulgò negligi solitam (ee). Ab his enim libenter abstinemus manum, ne in alienam segetem mittamus falcem nostram.*

THES. IV.

Illud adhuc, antequam hinc abeamus, dispiciendum erit, utrum Clarigationis nomine præter Repetitionem rerum actus denunciandi belli comprehendi possit? Et sanè non abhorrere videtur ab hoc notio ista, si Servii verba superius citata penitus introspiciantur. Addo tamen & illa, quæ idem habet (ζζ) *Clarigationē*, inq; viens, *exercere, hoc est, per Feciales bellum indicere.* Nec dissentit hic Martinus (et si quædam cum grano salis legenda sint) qui non præter rem significationes ita distingvit ut *Clari-go* sit (1) *clare repeto ablata* (2) *androlepsia jure utor* (3) *bellum indico negantibus justa*; Et sic primam significationem dicit propriam, reliquas metonymicas ex eventu. Subjungit; *Et hæc non immerito sub una voce continentur, quæ etiā à clarâ & aperta actione commodè est rei imposita.* Hujusmodi complexum vocis sensum exhibet etiam Dissertatio nostra, ut adeò unà cum ne-

gatis
(aa) de J. B. & P. III. 3. 7. (bb) loc. cit. (γγ) Exercit. XI. de Repraess. thes. IV. (dd) ex loc. cit. Livii (ee) loc. cit. thes. V. (ζζ) ad lib. 8. Æneid.

gatis rebus, quæ jure & solenniter repetebantur, Denunciatio bellica comprehendatur. Interim in verbis & hic erimus faciles, modò in re conveniamus. Hinc frustra forem, si in iis refellendis occuparer, quibus teste Cœlio Rhodigino (nn) Clarigatio est talea nummariorũ. Hoc enim commẽtũ, cum ruinoso valdè, vel rectius nullo, nitatur fundamento, facillimè corrũere nemo non videt.

THES. V.

Sed nunc propius ad rem deveniendum est, ubi primas sibi partes vindicabit mos in rebus repetendis à Romanis observari solitus: Magna hic fuit *Fecialiũ* opera. Horum enim ministerio res repetitas fuisse, quis ignorat? Prolixum hic dicendi argumentum se sisteret, si in ultimam eorum originem eundem esset. Antiquissima illa est, ad minimum à Regũ avo inde accersenda, licet in Regis imperio dissideant Autores, plerisq; institutionem eorũ Anco Martio, aliis ipsi etiam Numæ vindicantibus. Pro illis facit Livius, (77) his favet Plutarchus in Numa, & Dionysius Halicarnass. (ii) Quin imò hic posterior ultra Regum tempora ascendens ad antiquissimos usq; Aborigines usum *Fecialiũ*, sub nomine *σπονδοφόρων*, refert (xx). Minus autem adhuc nos sollicitabit Criticorum *ἀρεΐβεια*, qui circa Originem grammaticam mirè litigant & tantum non bella sibi denũciant. Sive enim cum Varrone à *fide*, sive cum Nonio & Festo à *faciendo* fœdere, ceu jure ipsis competente, sive cũ Martinio à *fando* *Fatiales*, dicas *Feciales*, periade nobis erit. Nec in jus vocabimus quẽ quã ob scriptionem, sive *Fecialis* sive *Fœcialis* sive *Fetialis* scripserit, per nos omnia protinus alba erunt, modò nos liberè nostro abundare patiantur sensu. Ex horũ classe quatuor mittebantur cum clarigatu; Ita enim Varro in genere differit (λλ) *Feciales*, ait, *quod fidei publicæ inter populos præ erant. Nam per hos fiebat, ut justum conciperetur bellum (& inde desitum) & ut fœdere fides pacis constitueretur. Ex his mittebant, antequam conciperetur, qui res repeterent.* Et speciatim idem de vita populi Rom: apud Nonium: *Itaq; bella & tardè & nulla licentia suscipiebant, quod bellum nullum, nisi pium, putabant geri oportere & priusquã bellum indicerent ijs, à quibus injurias factas sciebant, Feciales legatos res repetitum mittebant QUATUOR, quos Oratores vocabant.* Inter hos autem Princeps quidam erat, qui Servio est *Pater Patratus* & procul dubio *Verbenarius* ille Plinii, ab usu verbenæ in Clarigatione sic appellatus. Ita enim Servius (μμ): *Verbena propriè est herba sacra, sumpta de loco sacro Capitolii, quã coronabantur Feciales & Pater Patratus fœdera facturi, vel bella indi-*

(nn) lib. V. lection. antiqu. c. 2. (77) I. 32. (ii) lib. I. antiquit. Rom. (xx) loc. cit. (λλ) lib. IV. de L. L. (μμ) ad XII. Æneid.

Non
pro-
s sit
per
em
ari-
do,
us,
est
Li-
cu-
re
so-
quã
re
gle-
non
rio-
m-
an-
no-
sti-
ma
belli
a, si
n &
eci-
ano
ari-
tib9
mi-
tur,
om-
ne-
atis
(88)

Διότι. De cœtero cur Princeps ille Feacialium *Patris Patris* nomen obtinuerit, de eo consuli potest Rosinus (vv) & Martinius (ΞΞ.) Dionysius Halicarnass. unum Feacialium (quos ille εἰρηνοδίκας vocat) ornatum introducit εἰς τὴν φερύμασιν ἱεροῖς. (oo).

THES VI.

Hic, quâ formulâ usus fuerit in rebus repetendis, docet Livius, (ωω) ut qui de Latinis, agrum Romanum deprædantibus & Legatis ab Anco Rege res repetitum missis, verba faciens ita inquit: *Legatus* (Feacialem illum Principem intelligit) *ubi ad fines eorum* (hostium) *venit, unde res repetuntur, capite velato* (filum lanae velamen est) *Audi Jupiter, inquit, audite fines,* (cujuscunq; gentis sunt, nominat), *audiat fas, ego sum publicus nuncius populi Romani, iustè pieq; legatus venio, verbisq; meis fides sit.* Peragit deinde postulata. *Inde Jovem testem facit: Si ego injustè impièq; illos homines, illasq; res dedier nuncio populi Romani mibi exposco, tum patria compotem me nunquam finas esse.* *Hac, quum fines supra scandit; Hac, quicumq; ei primus vir obvius fuerit; Hac, portam ingrediens; hac forum ingressus, paucis verbis carminis, concipiendog; Jurisjurandi mutatis, peragit.* Si non deduntur, quos exposcit, diebus tribus & triginta (tot enim solemnes sunt) peractis, bellum ita indicit: *Audi Jupiter, & tu Juno: Quirine, Diiq; omnes cœlestes, vosq; terrestres, vosq; inferni audite; Ego vos testor, populum illum (quicumq; est, nominat) injustum esse, neq; jus persolvere.* Sed de istis rebus in patria majores natu consulemus, quo pacto jus nostrum adipiscamur. Addatur hic Dionysius supra laudatus, ut & Plutarchus in Numâ. Hinc conficimus, rebus repetitis, nisi ea redderentur, bellum denunciari consuevisse. Exempla apud Livium prostant complura. Ita propinquitas Faliscorum cum Hetruscis curam Patribus acuisse dicitur, ut Feciales mittendos ad res repetendas censuerint, quibus non redditis ex autoritate Patrum, jussu populi bellum Faliscis indictum. (pp) Eundem in modum Patres, Feacialibus ad res repetendas missis, bellum, quia non redderentur, solenni more indixisse dicuntur. (oo) Postquam enim Nuncius Romam reversus Senatui negaram repetitionem significaverat, tum in medium consulebatur, in consilium belli indicendi adhibitis ipsis met Feacialibus. Argumento sunt illa Livii, ubi Feciales, à Sulpitio Consule rogati, utrum ab ipsis nunciandum esset Philippo Regi bellum, an verò satis fuerit in finibus Regni nunciari, decreverunt, utrum eorum fecisset, rectè facturum. Formulam Regis consulentis Patres super hâc re iterum

(vv) l. III. antiqv. Rom. c. 21. (ΞΞ) in Lexic. Philol. sub illâ voce. (oo) l. II. antiqv. Rom. (ωω) loc. cit. (pp) X. 42. (oo) l. VII. ab V. C.

terum suppeditat Patavinus Urbis Scriptor, qui l. c. videri potest. Ubi ergo major pars eorum, qui aderant, in eandem sententiam ibat, bellum erat consensu populi fieri solitum. Illud ut solenniter promulgaretur, Fe- cialis hasta instructus ad terras hostium processit, eam in fines eorum in- torsurus, recitatis prius verbis quibusdam solennibus. Ritus illius, hastam mittendi in indicendo bello, mentio non est insolens in Hi- storicis & Poëtis: Testimonia ipsa omittere cogimur, nam tempus jam nos admonet, ut Fecialem, Romanum belli præconem jam audiamus; Ita autem ille tribus puberibus præsentibus ordiebatur, bellum Latinis denunciaturus: *Quod populi priscorum Latinorum, hominesq; prisci Latini adversus populum Romanum Quiritium fecerunt, deliquerunt, quod Populus Romanus Quiritium bellum cum priscis Latinis jussit esse, Senatusq; populi Romani Quiritium censuit, consensit, conscivit, ut bellum cum priscis Latinis fi- eret: Ob eam rem Ego Populusq; Romanus populis priscorum Latinorū, homini- busq; priscis Latinis bellum indico facioq;.* Hanc belli indicendi formulam, Ageilius (TT) ex Cincio paulò aliter conceptam refert: *Cincius ait l. 3. de re milit. Fecialē populi R. bellum indicentem hostibus, telumq; in agrum eorum jacentem hisce verbis uti scripsit: Quod Populus Hermundulus, hominesq; popu- li Hermunduli adversus populum Rom. bellum fecere, deliqueruntq;: quodq; Populus Romanus cum populo Hermundulo, hominibusq; Hermundulis bellum jussit, ob eam rem Ego Populusq; Rom. Populo Hermundulo hominibusq; Her- mundulis bellum indico facioq;.*

THES. VII.

Et hoc alterum est, quod Clarigationi innexum erat, vel, ut alii ma- lunt, quod Clarigationem comitabatur, *Denunciatio bellica.* Meretur momentum rei, ut paulò accuratius augustum hoc excutiamus argumen- tum. Pietatem certè ac Justitiam spirat, quod Romani aliaq; cultiores gentes Denunciationem bello præmiserint. Magnus GROTIUS duo ad ju- stum bellum seu jure gentium solenne requirit; alterum, ut inter summas potestates geratur, alterum, ut publicè decretum sit, utq; ejus significatio ab altera partium alteri facta sit (VV). De priori non multum solliciti erimus hæc vice. Consentit hic universus ferè Politicorum confessus. Privato ad tantam rem nulla auspicia. Nam quæ à tali geruntur, Latrocinia dicen- da sunt. Bellum gerere præterquam Majestati in Republica conceditur ne- mini. Observatum id non solum in antiqua & recentiori Romanorum Republ., sed & hodierna Germanica, imò qualibet benè constituta san-

B

ctisli-

(TT) lib. XVI. N. A. c. 4. (VV) lib. III. de J. B. & P. c. 3. n. 4. & 5.

Obti-
Hali-
ducit

(TT)
Re-
illum
betum-
fines,
populi
postu-
s q; res
quana
obvius
minis,
poscit,
ndicit:
s, vosq;
ustum
lemus,
datus,
ee red-
m proo
n Patrio
nt, qui-
dictum.
bellum,
m enim
averat,
is ipis-
ulpitio
lum, an
rum fe-
hac re i-
terum
antiquo.

etiam obinet. In crimen læsæ Majestatis incidit, qui bellum in Imperio, invito Imperatore & Ordinibus indicit, pœnâq; fractæ pacis coercetur. Certè Plato capitaliter punit eum, qui pacem vel bellum fecerit cum aliquibus, sine consilio & decreto publico. (φφ) Lex Julia illum Majestatis reum proclamat, qui injussu Principis bellum gesserit, delectumve habuerit, aut exercitum comparaverit. Miror, Abrahamum adversus Reges Oriëntis belligerantem, in contrarium adduci ab ipsomet Grotio (χχ) *Cum Abrahamus non fuerit persona privata, sed sue gentis Princeps*, notante laudatissimo Zieglero (ψψ). Et si enim eum Regem Damasci asserere nolimus cū Josepho (ωω) Eusebio (ααα) aliisque in hanc rem citatis à Nicolao Damasceno; Nihilominus tamen non fuit merè privatus, sed in districtu illo Regulus aliquis vel Princeps. Agnovit illud Cornelius à Lapide, dum inquit: *Habebat (Abrahamus) jus belli, tanquam Princeps independens familia sua numerosa, & ab aliis populis segregata à Deo constitutus.* Vid. D. D. Oslander (ϷϷ).

THES. IIX.

Sed hæc ulterius persequi superfedemus, gravissimam *Indictionis belli* materiam delibaturi. Eam autem non dubitamus ex ipsismet *Naturalis Æquitatis* fontibus derivare. Ubi tamen supponimus, bellum non tam in pœnam suscipi, quam in vindictam, eoq; *vindicativum* esse, qualia Romanorum illa, quæ hæctenus à nobis recitata sunt, erant. Quicquid etiam sit de Grotio, qui nusquam non immiscet id, quo à delinquente pœna deponitur. Certè rationi naturali apprimè consentanea videtur illa Indictio, si belli attendamus finem rationemq;. Utiq; Natura jubet, ut omnia prius tententur, quam sanguinolentus & dubius belli eventus subeat: At denunciationis bellicæ finis hic est, ut secum deliberare queat hostis, num satisfacere pro injuria aut damno dato velit, an verò bellum expectare. Bellum illud est justitiæ obtinendæ ultimum instrumentum. Nihil non pacis causâ suscipi agere oportet. Atqui verò facta denunciatione sæpè audivimus reconciliatos hostes, dum altera pars remisit, altera satisfecit, ponderatis utrinq;, quæ ex bello sequerentur, calamitatibus. *Quandoquidem igitur, concludit Dn. D. Zieglerus (γγγ) fieri potest, ut facta denunciatione satisfacere malit hostis, non erit utilis in bello vindicativo ea omittenda.* Ut adè Grotius paulò infra justum sapiat, dum naturali jure nullam hoc casu ubi vis illata arcetur, indictionem requiri (δδδ) & non nisi honestè & laudabiliter ejusmodi interpellatio.

(φφ) lib. II. de LL. (χχ) l. I. de J. B. & P. c. IV. n. 1. (ψψ) ad loc. cit. Grotii p. 163.
 (ωω) l. I. A J. c. 8. (ααα) l. IX. de præp. Evang. c. ult. (βββ) Annot. ad Grot. p. 338.
 & 526. (γγγ) loc. cit. p. 533. (δδδ) l. c. n. VI §. 1.

tionem interponi contendit. (ccc) Ipsum Jus divinum istam Denunciatio-
 nem praecepit Israëlitis, & quidem ita, ut ad alios quoq; commodè ex-
 tendatur & superstructa etiam Naturæ lumini intelligatur. Hic vero ex
 adverso dicentem iterum deprehendimus *Grotium*, qui praeceptum il-
 lud, quod Deus Ebraeis dedit, ut Civitatem oppugnandam prius ad
 pacem invitarent, specialiter illi populo datum vult, eoq; malè à non-
 nullis cum jure gentium confundi (ccc). Hæc ut eò melius percipian-
 tur, non alienum erit ab instituto nostro, *Ritum clarigandi Ebraeorum at-*
 tingere ex jure gentis illius. **THES. IX.**

Bella Ebraeorum Offensiva duplicis erant generis. *Legalia* alia, &
 alia *Ultronea* seu Spontanea dicebantur. Illa, quæ jussu divino per Mo-
 sem promulgato gerebantur; Hæc a ., quæ pro finibus Regni produ-
 cendis suscipiebantur. Legalia debellarunt septem illos populos à Deo
 devotos cum Amalekitis, quibus Rabbi Maimonides (xxx) addit hostes
 eos, qui tribum aliquam Israëliticam invadentes à reliquis tribubus re-
 pellendi erant. Ultronea pro dilatatione imperii suscepta non omnes
 obligabant, nec invito Synedrio parari poterant, cum citra Senatus Magni
 consensus miles non exiret. Utrobiq; tamen præcessit *Belli indicatio*, quæ
 sequenti modo peragenda à Deo mandabatur: *Cum veneris ad aliquam urbem,*
ut oppugnes eam, primum invita eam ad pacem. Si responderint, se pacem colere
velle, portasq; aperuerint, sine tibi tributarii, serviant tibi omnes, qui in ea ur-
be sunt. Quod si non ineant pacem tecum, sed bello & armis experiri tecum
malint, obside urbem. Cumq; tradiderit eam Deus in manum tuam, percutere
omnes masculos acie gladii, feminas vero, puerosq; & jumenta, deniq; quicquid
erit in urbe, & omnia spolia ejus auferes tibi, fruerisq; prædâ hostium tuorum,
quam dederit tibi Deus. (yyy) Feciales igitur missi fuerunt in Clarigatione
 Ebraeorum, qui pacem obtulerunt hostibus, adque eam illos invitarent.
 Quæ pacis conditio, si placuerat, tributarii facti sunt Ebraeorum, sin mi-
 nus, vi expugnati atq; cæsi fuerunt. Etsi verò, ut apud Seldenum (iii) le-
 go, quidam Ebraeorum Magistri Clarigationi illi nolunt locum concedere
 in debellatis septem illis populis, eis tamen non pauca obstant, *partim*
 quod alicubi (xxx) legatur, nullam Civitatem iniisse pacem cum Israëlitis
 præter Chivæos & Gibeonitas, cæteras omnes bello fuisse captas; Ubi sanè
 ex eo, quod pacem amplecti noluerint, & belli aded aleam subire malue-
 rint, pacè oblatam præcessisse nemo non intelligit; *partim* quod Rahab in
 gratiam fuit recepta, etiamsi ex illa populorum colluvie fuerit, dummodo

B 2

mori-

(ccc) S. 3. (ccc) n. VI. S. 3. (xxx) in *Halacha Melachim. c. V. (yyy) Deut. XX. 10.*
seqq. (iii) l. VI. de J. N. & G. c. 12. (xxx) Josu. XI, 19.

mpre-
 etur.
 ali-
 is re-
 bue-
 riētis
 A-
 uda-
 lim9
 Da-
 rictu
 dum
 famio
 . Ofio
 tionis
 t Nas
 non
 qua-
 Quic-
 que-
 vide-
 atura
 belli
 deli-
 elit,
 num
 verò
 ltera
 que-
 lerus
 utiq;
 m fa-
 ctio-
 bella-
 tio-
 . 163.
 P. 338.

moribus Judaicis se accommodavit (λλλ). *Parvum*, quod hisce populorum reliquiis Salomo Rex pepereit & jus habitandi concessit in populo, sub fide tributis pendendi (μμμ). Hinc benè Cunæus (vvv): *Sanè, quod legatos de pace prius mitti summus Deus ad eas nationes jubet, in quas Judæi arma parabant, id Ægyptius ille* (R. Moses Ben Maimon (ξξξ), cui etiam adstipulatur R. Moses Mikorzi (ooo)) *certissimo documento* (scilicet ex Josuæ XI. 19.) *pertinere etiam ad septem populos evincit, quorum fortunatas sedes Israëlitis Deus promiserat.* Reperio tamen exceptionem de Moabitibus & Ammonitis, ex incestu Loti genitis, utpote quibus denunciatio nulla fuit facta, etsi pax eis concessa, si ultrò eam rogarint, fuerit; Ita ex Deuteronomio (ωππ) discimus, consultis simul Ebræorum Magistris. Vid. R. Mikorzi (ppp). Plura qui hâc de re scire cupit, adeat præter laudatum Seldenum & Cunæum (σσσ) etiam V Vilhel. Schickardum. (τττ) T H. X.

Illud adhuc monendum videtur, ne quis hic hæreat: Non inconvenienter hic nominari Clarigationem Ebrææ gentis, quantum ad septem illas Cananæorū gentes: Nam cōcedo (1) jus Israëlitis nullum accrevisse ex scelerum mensura & impietate Cananæorum, quicquid alii hic rhetorizentur. Neq; enim protinus genti in gentem jus nascitur, si alterutra scelerosa sit, cū nemo homo, nedum integer populus, integer vitæ scelerisq; purus sit. (2) Neq; tamen titulus repetendarum hic solitariè militabit, quasi Cananæi olim Semi posteros ex hac ipsa regione vi expulerint, eorūq; jure repetierint possessionem ac hæreditatem sibi debitam: Huic enim, si sola spectetur, ususucapio per quingentos annos & ultra opponi posset. Sed (3) hic vel maximè recurrendum est ad voluntatem Dei, qui, si nulla fuisset causa ex parte Cananæorum, jure Supremi Domini potuisset bona hujus terræ à possessoribus pristinis ad novos transferre. Quamvis autem & Cananæi cōquesti fuerint de injustitia armorum, quæ moverunt Israëlitz, apud Procopiū (vvv) Evagriū (ppp), & passim Gentiles illa improbarint, non tamen est, ut à justissimo Deo sine culpa possessionibus fuisse exutos quis existimet, quū superstitiones horrendæ, ἀνθρώποφυσία abominanda, Necromantia, incantationes, veneficia, auguria & alia magica, quibus præ aliis ferè gentibus abundabant Cananæi, vindicem Dei oculum dubio procul eò maturius accelerârunt. Sed nunc è diverticulo in viam. Quod si igitur Deus voluit, ut Legati de pace mitterentur etiam ad populos excidio devotos, utiq; humanitas postulabit, ut extra hunc casum vel maximè hoc divinum præceptum obser-

(λλλ) Jos. II. cap. (μμμ) I Reg. IX, 2. (vvv) l. II. de R. E. c. 20. (ξξξ) l. c. c. VI. (ooo) præc. aff. 118. (πππ) c. XXIII, 6. (ppp) præc. neg. 228 (σσσ) ll. cc. proximè. (τττ) in Jur. Reg. Ebr. c. V. Th. XVI. & XVII. (vvv) lib. de B. Vandab. (ppp) l. IV. c. 18.)

observetur. Et profecto sine ratione foret, qui inficiari vellet, Recta Ratio-
 onem dicere naturali humanitati, ut ne homines in se ruant ferarum instar
 exco impetu, sed prius omnia tentent: Adeoq; contra naturalem rationem
 agit, qui hostem de satisfactione non prius monet, quam bellum instrua-
 tur adversus eum. Fallit ergo & fallitur Grotius, preceptum illud tanquam spe-
 ciale, solosq; obligans Judaeos, adeoq; ex jure gentium esse negans. Et quid
 multis? Cum ipse Grotius quasi sui oblitus alibi (XXX) agnoscat, Legem,
 quae Exodi XXII. habetur, intelligendam esse cum benigna exceptione, si
 scilicet ad primam denunciationem non paruerint? Cur valuisse illud etiam
 dicit in terra Canaan? Cur, ut confirmet jus gentium, ibidem in consensum ad-
 ducit illud Terentii: (ψψψ) *Omnia prius experiri quam armis sapientem de-
 eet*? Cur addit Apollonii testimonium? Recte Josephus (ωωω) πόλεμον
 ἀκύρωτον ἐπ' ἀγειν, ἀνομία, bellum inferre, non ante denunciatum, esse injus-
 tum quid.

THES. XI.

Requiri autem denunciationem illam jure Gentium communi atte-
 statur Alexander ab Alexandro, (αααα) Agellius, (ββββ) Livius, (γγγγ)
 alii. Et ipse Grotius (δδδδ) pro more isthoc gentium citat exempla ex Cra-
 zio & Oderbornio. Factum inde, ut Alexander M. eo abierit, ut sola in-
 dictione justitiae bellicae causam (licet minus recte) confecerit, teste Plutar-
 cho (εεεε). Quanquam verò facta contraria non desint, ideo tamen aliquid
 juris Gentium esse non desinit. Quis negabit capita legatorum jure gentium
 sancta esse, nihilo tamen minus scelestae manus iis non pepercerunt? Non
 enim diffitendum, dari aliquando homines infruitos & facinorosos, qui
 contraveniant institutis gentium. Id verò ne utiq; tollit aut infringit
 commune jus, quin roborat potius, quod hi tales infamentur aeternis notis
 a sanioribus populis. Certè quam splendidè etiam perorarit Alexander
 M. de Clarigatione & Justitiâ belli, ita tamen eam sectatus, ut acerbam il-
 lam Scythici legati orationem audire coactus fuerit: *Tu, qui te gloriaris, ad
 latrones persequendos venire, omnium gentium, quas adisti, latro es.* Vide-
 licet ille pleraq; bella omisâ indictione subito milite inferre consuevit. Sic
 etiam, quod hic Turca Orizasthlanes & Neemon Servius deliquerunt, Ni-
 cetus (ζζζζ) non sine reprehensione reliquit, vel ipso citante Grotio. Hic
 verò frustra juri naturali opposuit Grotius casum, quo Dominus rei suae
 manum injicere queat citra indictionem, per Jus Naturae requisitam. Utiq; n.

B 3

& hic

(XXX) Comment. ad Deut. XX (ψψψ) Eun. IV. 7. 19. (ωωω) l. XV. A. J. (αααα)
 l. V. Geni. die. c. 3. (ββββ) l. c. N. A. (γγγγ) l. I. & XLV. ab V. C. (δδδδ) in Notis
 ad l. c. de J. B. & P. (εεεε) in Vita Alex. (ζζζζ) l. III. & IV.

orum
 b fide
 de pa-
 abant,
 ur R.
 rtine-
 Deus
 ince-
 is cō.
 imus,
 hâc de
 etiam
 nveni-
 n illas
 ex sce-
 entur.
 a sit, cū
 fit. (2)
 nai o-
 ierint
 etur, u-
 el ma-
 ex par-
 posses-
 o questi
 ū (υυυ)
 ut à ju-
 qvū su-
 incan-
 entibus
 rius ac-
 luit, ut
 huma-
 ceptum
 obser-
 VI. (ooo)
 è. (TTT
 7. c. 18.)

& hic equum ac justum est, ut si à possessore metuenda fuerit oppositio, prius ab adversario urgeatur restitutio denunciatione facta, & demum, si praestita non fuerit, ad arma procedatur. Nec necessitati Indictionis bellicae officit argumentum, quò Denunciatio uni militum facta sufficere asseritur: Quandoquidem nullatenus propterea derogetur necessitati. Licet nobis cum D. D. Zieglero ex Nunciatione novi operis arguere. Etsi enim praecise non sit necessum, ut nunciatio illa fiat Domino edificanti, sed sufficiat, si in re praesenti cuicumque fiat, qui praesens est, sive Dominus is fuerit, sive mulier, puer, puella, operarius, faber &c. (κκκκ) Eà tamen nunciationem necessariam esse propterea, nemo facile negaverit. Idem de Denunciationis bellicae necessitate iudicium esto.

THES. XII.

Sed nunc videamus quoque *Causam*, cur gentes ad bellum illud, quod iure gentium justum ac solenne est, Denunciationem requisiverint. Hic, si consulatur Grotius, illico reponet, non fuisse eam, quam nonnulli afferant, ne quid clam aut dolo agerent, id enim ad fortitudinis praestantiam magis, quam ad ius pertinere &c. Sed ut certo constaret, non privato ausu, sed voluntate universi, populi aut populi capitum geri bellum, nam inde (pergit) nati sunt effectus peculiare, qui neque in bello, adversus praedones, neque in eo, quod Rex gerit in subditos, locum habent. (γγγγ) Geminum hic discursus meretur obelus; Alterum circa finem instituti illius gentium, alterum circa effectus, quos fingit hic peculiare. In determinando *Fine* Albericum Gentilem (iii) rejicit Grotius, qui eam Denunciationis causam asseruerat, ne quid clam dolo ageretur. Non adeo inconvenienter. Nam ejusmodi dolos ac fraudes in bello vel maxime detestabantur moratiores gentes; Hinc illud apud Tacitum: *Cum hoste aperta fronte agendum*, & quod Alexander M. teste Arriano dicere consuevit: *Διχορὸν εἶναι κλέψαι τὴν νίκην, ἀλλὰ φανερώς καὶ δόξα σοφίσματα χρῆναι κηῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον.* Ad ius ergo & opinionem iusti utriusque, pertinebit Denunciatio, prout id prolixè dedimus jam supra. De cætero ratio Grotiana majori nititur novitate, quam veritate. Quasi verò aliunde constare non posset, bellum voluntate utriusque populi, aut populi capitum geri, neutiquam privato ausu. *Quid n.* (sunt verba nunquam satis laudati D. Ziegleri) (κκκκ) *si in acie utriusque, jam facta conspiciantur capita populi, numquid denunciatione opus erit ad id, ut constet, non privato ausu geri bellum?* Frustra igitur est Grotius cum suo commento. Nobis o-

(κκκκ) l. 10. § 11 D. de nov. oper. nunciat. (γγγγ) l. c. n. XI. (iii) l. 10 de J. B. & P. c. 2. n. 1. (κκκκ) l. c. p. 55.

bis omnium rectissime sentiunt, qui pro genuino Denunciationis fine allegant *ultimum de satisfaciendo monitum*. Nimirum cum in finem bellum indictum fuit, ut postremo de satisfactione prestanda hostes monerentur, eaq; non prestita cruentam belli aleam certissime expectarent. Eo citra controversiam etiam tendunt Moralista, qui non solum ante congressum, sed etiam post primam coitionem, si hostis condignam offerat satisfactionem, id acceptandum eoque bellum omittendum esse disputant: Utut difficultates hic occurrant non contemnendae, an scilicet ex *justitia* obligetur, an ex *charitate*, de qua distinctione quid habendum sit, alibi exponitur.

THES. XIII.

Quod *Effectus* attinet, quos peculiariter ex facta Denunciatione nasci vult Grotius, & in illis nimium sibi tribuit. Jus interficiendi hostes, res hostiles diripiendi, &c. proprios demum indicti belli effectus facit. Postquam enim ($\lambda\lambda\lambda$) quaedam Servii verba (ad illud Virgilii:

Tum certare odiis, tum res rapuisse licebis.)

recitaverat, subjungit, doceri illis, inter duos populos eorumve capita, indicti belli effectus quosdam esse proprios, qui bellum ex sua natura non sequantur. At tantum abest, ut effectus ejusmodi, bello denunciato saltem proprii, ex Servii verbis possint exculpi, ut vix per somnium in mentem venire alicui posse videantur. Provoco ad collationem Servii ab ipso Grotio allegati; Et quis quæso tam credulus erit, ut illicò accedat Grotio sentienti, non habuisse locum illos effectus, nisi per & propter indicationem? Non licere in alio bello res hostiles rapere, hostes cadere, & id genus alia patrare? Finis alius, alia intentio fuit istius Denunciationis, prout jam declaravimus. Adest etiam aliud belli genus, quod sui tuendi aut rerum tuendarum ergò suscipitur. Id verò itidem indicatione omninò egere, quacunq; etiam ratione, non concesserim Grotio; Num exulabunt illi effectus à bello, quo gens aliqua in aliam præter opinionem irrumpit, & tantum non opprimit, antequam denunciari possit bellum? Non arbitror.

THES. XIV.

Illud deniq; prætereundum minimè est hic: *Num bellum statim, atq; indictum est, inferre liceat?* Et omninò, si Grotii judicio hic acquiescendū, ita procedere fas erit, quippe cui Indictio nullum post se tempus jure gentium requirit, licet pro negotii qualitate ex naturali jure spatium aliquod interdum concedat ($\mu\mu\mu\mu$). Exempli loco citat Cyrum in Armenios & Romanos in Carthaginenses bella facientes. Sed iterum cum grano salis

legens

($\lambda\lambda\lambda$) loc. c. IV. n. 1. ($\mu\mu\mu\mu$) loc. c. III, n. 13.

o, pri-
si præ-
bellicæ
asserit
Liceat
enim
ed sus-
is fue-
uncia-
de De-

quod
Hic, si
fferant,
io, quam
tate u-
unt effe-
x gerit
obelū;
quos
ii) reji-
am do-
fraudes
d apud
ste Arri-
ngi Sa-
onē ju-
à. De
ali verò
aut po-
inquam
iciantur
non pri-
to. No-
bis o-
B. G. P.

legendus. Quod de jure naturali hic monet, in eò quidem dissidentes nos non habet. At Gentium jure nõ requiri aliquod temporis spatium, id verò impudens nimis postulatum est. Constat ex superius disputatis, post indictum bellum ante conflictum tres & triginta dies intercessisse more Romanis consveto. Deinde etiam dictum, quod doli, fraudis & latrocinii nomen circa bellum abominati fuerint populi cultiores. Jam verò parum à latrocinii culpa tam repentinam irruptionem abesse, & ullo colore à dolo vix excusari posse violentos ejusmodi armorum impetum, nemo non videt. Nec est, quod quis arbitretur, eam temporis concessionem imprudentiæ speciem præferre, quod eo ipso, si tempus indulgeatur, vires augere hostis possit, etiam superior evasurus ex morâ indigentis. Quandoquidem æquitatis Regulæ omninò requirunt, ut idem sit concedendum in bello publico, quod in privato æquũ est. Hic verò adversario utique tantum temporis dandum est, quo arma expediat, & ferrum evaginare queat; Imparatum adoriri vel in privato duello infame, certè illiberale censetur. Parum roboris accedit etiam causæ Grotianæ ex Cyri & Romanorum exemplis. Meminimus enim, ab aliis illa facta omninò fuisse improbata. Et ex facto contrario jus non tolli, supra demonstratum. Concludimus tandem, non modo de jure naturali sed & Gentium requiri temporis intervallum, quantum sufficit ad deliberationem, indeque concipiendam responsionem, cum vel sola hostis promissio bellò abstinere jubeat. De cætero limes temporis, qui denunciationi intercedit, voluntarii Gentium juris est, alibi sex mensium, alibi plurium aut pauciorum, nam hic terminus liber est, qui pro arbitrio gentium vel prorogari, vel contrahi potest. Et hodiè (ut & hoc addam) illa denuntiatio fieri consuevit vel per literas, quas *Manifesta* vulgo dicere solent, vel per *Fecialem*, de quo consuli potuit Besoldus (viii). Nobis enim prolixioribus hic esse non licet, quippè qui hæc & plura altiora ulterioribus magisque limatis curis reservamus. Hæc pro ingenii modulo hætenus saltem delibasse sufficiat.

(viii) in *Thes. Pract.* sub voce *Herold*.

107

